

Polní setkání v Lukavci u Pacova 18. 6. 2020

V rámci **projektu podpory biodiverzity**, proběhlo dne 18. 6. 2020 menší polní setkání na rodinném hospodářství Veletových v Lukavci u Pacova. Setkání bylo zaměřeno na možnosti propojení podpory biodiverzity v zemědělské krajině a praktických alternativ řešení omezení v ochraně rostlin na pozemcích podél povrchových vodních útvarů, zranitelných oblastí (hranice polí s intravilány obcí apod.), velkých či handicapovaných částí pozemků (erozně ohrožených, obtížně zpracovatelných, neúrodných apod.).

Daniel Nerad, Ph.D., BASF, foto Daniel Nerad, Barbora Růžková

Přes poměrně deštivé počasí v den akce se všichni účastníci statečně zapojili do prohlídky porostů i krátké exkurze v rámci farmy.

Po úvodním slovu pana Daniela Nerada, Ph.D. z BASF a pana Václava Velety z farmy Lukavec si účastníci prohlédli **demonstrační porosty mimoprodukčních opatření** efektivní pro opylovače, zvěř a další užitečné organismy. Na parcelách bylo prezentováno několik variant víceletých „ochranných pásů“ v I., II. a V. roce vegetace. K vidění byl i příklad návrhu podoby víceleté směsky coby **modifikovaného nektarodárného biopásu s travami pro koroptve**. Výkladu se zhostili na projektu spolupracující kolegové Karel Vejražka, Ph.D. z VUP Troubsko a Kamil Holý, Ph.D. z VÚRV Praha.

U variant „ochranných pásů“ byl prezentován letošní zásev a porost v prvním užitkovém roce, tj. zásev 2019. Prezentující probrali základní aspekty tvorby těchto směsí z pohledu významu jednotlivých komponent, jejich **konkurenceschopnosti, odolnosti vůči zaplevelení** v dalších letech vývoje porostu a jejich **význam pro půdu a cílové organismy**. Dále byly komentovány **rozdíly v botanickém složení obou variant**. Jedním z ústředních témat byl **management těchto porostů**. Z našich výsledků a diskuzí s pěstiteli lze definovat **riziko vznášení a zaplevelení vytrvalými pleveli jako hlavní kritický bod pěstování** víceletých nektarodárných a jiných pásů. Skutečným „držákem“ mezi jednotlivými variantami směsí je tzv. směs Valonská (v již pátém roce vegetace!), která byla

modifikována podle zkušeností z Belgie. Jejím hlavním znakem je **vysoký podíl trav ve výchozí směsi**. Touto složkou směs velmi dobře konkuruje plevelům v pozdních produkčních letech.

V letošním roce jsou porosty díky časnému jaru a dostatku srážek pěkně narostlé s vysokým obsahem biomasy. Oproti plánované seči v první polovině července ji bude nutné provést již koncem června, aby nedošlo k **degradaci porostu** (úhynu rostlin pod vysokou vrstvou mulče). **Při rozfázované seči** by byl optimální termín první seče již v **první polovině června**, což je třeba zohlednit při stanovení podmínek dotačních titulů. Na jižní Moravě, která je vegetačně ranější, byl v letošním roce optimální termín seče již na **začátku června**.

Víceletá směska „ochranný pás“ - levnější varianta

(I. rok, zásev 2. 4. 2020).

Pěkně vzešlý porost, středně zaplevelený pcháčem, který je těsně před květem. Bude nutné provést odplevelovací seč cca 20 cm nad zemí, k zabránění dozrání a vysemenění pcháče.

Víceletá směska „ochranný pás“ - levnější varianta

(II. rok, zásev 2019).

Zapojený bezplevelný porost s nakvétajícími jetelovinami. V podrostu se připravují na květ byliny. Porost hustý, při více termínech seče je nejvyšší čas na první seč ve výšce cca 20 cm nad zemí (začátek květu prvních rostlin), aby do 1 měsíce porost zregeneroval a znovu vykvetl.

Víceletá směska „ochranný pás“ - pícninářská varianta

(I. rok, zásev 2. 4. 2020).

Podobné „levnější“ variantě, ale méně pcháče a více merlíků.

Víceletá směska „ochranný pás“ - pícninářská varianta

(II. rok, zásev 2019).

Podobné „levnější“ variantě, jen jiné složení trav a bylin v podrostu.

Víceletá směska „modifikovaný nektarodárný biopás s travami pro koroptve“

(I. rok, zásev 2. 4. 2020).

Srážkově normální a chladnější květen výrazně napomohl rozvoji směsky. Nakvetlé jednoleté plodiny hořčice a svazenka, pozvolně se rozvíjí spodní patro (jeteloviny, trávy). Kvůli pomalejšímu rozvoji na počátku (suchý duben, komplikace při setí a nutný dodatečný dosev směsky) relativně vyšší míra zaplevelení (merlíky, violky, menší pcháče, hluchavky, penízky).

Víceletá směska: „ochranný pás“ (Valonsko)

(V. rok, vlevo - letní výsev 2016, vpravo jarní výsev 2016).

Oba pásy jsou stejné směsí lišící se dobou výsevu - jarní/letní výsev. Odlišná doba setí měla na botanické složení obou variant malý vliv v prvních 2 letech po založení. Od třetího roku jsou směsi stejné. Došlo k vymizení kmínu a mrkve, které nedokáží v uzavřeném „lučním“ porostu vzejít, proto jsme v letošním roce na části obou variant testovali jarní vláčení s cílem narušit drn a umožnit vzejít semen z půdní zásoby.

Porosty jsou v pokusech 5. rok a přesto, že se jedná o pozemky s výskytem plevelů (pcháč, pýr, čistec), tak jsou bezplevelné se stále dostatečným zastoupením kvetoucích druhů jetelovin (vojtěška, štirovník) a bylin (chrpa luční, sléz pižmový, kopretina, řebříček).

Druhá polovina demonstračního bloku byla věnována ukázce **následného porostu ozimé pšenice po ukončení víceletých mimoprodukčních porostů**, které zde byly pěstovány v letech 2016–2019. Po orebně zapravených porostech a běžné předseťové přípravě nevykazoval produkční porost ozimé pšenice větší problémy se zaplevelením (po standardní herbicidní ochraně proti dvou- a jednošlápným plevelům). V části porostu ozimé pšenice byl patrný výskyt **jednoděložných plevelů**, respektive travních druhů (bojínky, jílky, kostřavy), obsažených v předešlé víceleté směsce. Pokud charakter pozemku dovolí návrat ke standardní produkci, je potřebné v rámci obilnin počítat i s ochranou proti jednoděložným druhům.

Specifickým problémem u jednoděložných plevelů je **pýr plazivý**, který, pokud je přítomen v půdní zásobě na daném pozemku, je možno v rámci víceletého mimoprodukčního opatření pouze do určité míry redukovat v rámci **časně provedené seče** (před dozráním semen). Pýr, který u víceletého mimoprodukčního porostu nemohl být průběžně redukován ani každoroční orbou, se pochopitelně v porostu produkční pšenice projeví a **bude dost pravděpodobně vyžadovat ochranný zásah**.

Následoval krátký přesun skupiny v rámci farmy k pozemku s ozimou pšenicí, kde bylo podél okraje těsně sousedícího se zastavěnou oblastí (obecní intravilán) **vynecháno několikametrové pásmo porostu bez hnojení a bez ochrany rostlin. Produkční omezení** podél takovýchto oblastí postihuje čím dál více přípravků na ochranu rostlin a pěstitel, který chce daným požadavkům vyhovět, se logicky ptá, jak tyto (mnohdy nemalé plochy obhospodařovaných honů) vlastně řešit. Právě taková místa jsou potenciálně vhodná pro rozličné typy jak dotovaných mimoprodukčních opatření, tak případně i pro různé další kvetoucí směsky mimo dotační tituly. Jedná se totiž o místa velmi exponovaná širokou veřejností. Pokud tedy zemědělec tyto plochy takto využije a zasadí se o **vhodnou lokální medializaci**, pak se miský veřejného mínění přiklání na jeho stranu poměrně snadno.

Jako druhé místo v rámci farmy si účastníci prohlédli ukázkou výsušného okraje pozemku osetého směskou **víceletého nektarodárného biopásu**. Porost byl založen v roce 2018 a letos vegetuje třetím rokem. Porost těsně sousedí s lesem s vysokými modřínky po obvodu pozemku, které v době založení porostu **silně konkurovaly o vláhu** (suché jaro 2018) a způsobily pravidelné několikametrové „půlkruhy“, kde směska defacto nevzcházela,

nebo značně živořila. Přes problematický ročník založení se porost zejména ve druhém roce **značně vylepšil** a poskytoval očekávané benefity zejména skrze zapojené patro jetelovin a miříkovitých druhů. V letošním (třetím) roce vegetace, sice poměrně hustý porost jetelovin dále vegetuje, nicméně je již patrné rostoucí zaplevelení (šťovíky, metlice chundelka) a „zvrhávání“ porostu, které je třetím rokem **u směsek tohoto složení v praxi poměrně časté**. Biopás je hojně navštěvován zvěří, která částečně spásá jeteloviny. Kromě nektarodárného přínosu tak plní i sekundární funkce vůči zvěři - poskytuje jim alternativní pastvu a tím snižuje potenciální škody na polních i lesních porostech.

Po návratu k demo bloku čekal na statečné účastníky **příjemný úkryt před deštěm a dobrý oběd**. Dle časových možností jednotlivců pak probíhaly dále **dílčí diskuse** nad širokým polem probírané problematiky i souvisejících věcí.

Závěr

Praktické zkušenosti s různými typy mimoprodukčních „funkčních“ směsek, se snažíme sbírat již od roku 2012. To zahrnuje diskuse nad jejich složením, jejich reálné zakládání, varianty údržby, sledování vývoje kvetení a výskytu hmyzu.

V rámci takovýchto akcí se snažíme vytvořit **neformální prostor pro setkání a diskusi o stávajících a budoucích mimoprodukčních opatřeních** přímo nad jejich **reálnými příklady na poli**.

Vnímáme fakt, že takovýchto příležitostí, tedy k setkání **odborníků se zkušenostmi, lidí zodpovědných za tvorbu a podobu implementovaných opatření** a v neposlední řadě samozřejmě i **farmářů** (tedy těch, kdo by daná opatření měli v praxi realizovatelným způsobem zakládat, udržovat a poskytovat jimi tak sobě i společnosti službu), je jako šafránu.

Věříme, že **setkávání zmíněných skupin v praxi je velmi žádoucí a prospěšné pro všechny strany**. Lukavecké polní setkání se tomu 18. června pokusilo opět trochu přispět.

Poděkování patří na projektu spolupracujícím odborníkům (spoluautorům reportáže):

Kamil Holý, Ph.D., VÚRV Praha
Karel Vejražka, Ph.D., VÚP Troubsko
Václav Veleta, Pokusná stanice a farma Václav Veleta, SHR
Ing. Jan Truneček, BASF

